

'Deep state' i unilateralitats

En el món natural hi ha algunes espècies que s'han anat diferenciant evolutivament en quedar en ribes diferents de rius cabalosos. Si no hi ha ponts, les ribes dels rius esdevenen territoris no comunicats. Això es pot aplicar a alguns marcs mentals humans.

Qüestionar la unitat territorial de l'Estat és viscut per alguns sectors com una cosa inconcebible, com una cosa que no es pot ni pensar sense vulnerar una lògica arrelada en segles d'hegemonia política. La unitat de l'Estat és vista per alguns actors polítics com una realitat prèvia i, de fet, més important que la democràcia o els drets i les llibertats dels ciutadans. Qui gosi posar això en qüestió ha de ser reprimat i castigat de manera que serveixi de precedent inequívoc, com un avís per a navegants.

Aquesta cultura política és sobretot la del *deep state* espanyol (*deep state* es tradueix com a "estat profund" o "estat dins de l'estat"), format per les elits de la cúpula dels poders executius i judicial, alts càrrecs de ministeris i forces de seguretat, acompanyats per dirigents de partits, mitjans de comunicació de la capital i sectors de l'elit empresarial i financera.

En cas de crisi política greu, bona part dels membres del *deep state* probablement proposarien retornar a pràctiques dels estats autoritaris, suprimint drets i llibertats, abans que permetre que Catalunya es constituís en estat independent. Fins i tot això es podria produir abans que acceptar que els ciutadans de Catalunya fessin com els d'Escòcia o el Quebec: votar i decidir el seu futur polític. En cas de

conflicte, el *deep state* posa el seu nacionalisme per sobre de la democràcia i de les llibertats. Es tracta d'un unilateralisme basat en una cultura política que suposa un obstacle decisiu fins i tot per definir correctament el problema nacional-territorial de fons de l'Estat.

Adicionalment, tot indica que els judicis contra els presos polítics catalans seran una exemplificació d'aquest unilateralisme. Sembla que la fiscalia no canviarà el càrrec de rebel·lió en el seu escrit d'acusació. Malgrat el criteri inequívoc de diverses justícies europees, l'actitud del *deep state* judicial serà la molt hispànica actitud del "*sostenella, y no enmendalla*", dita famosa de l'obra *Las mocedades del Cid* de Rubén de Castro (en altres versions s'escriu "*mantenella, y no enmendalla*"). No importen gaire els costos d'imatge internacional, no importa gaire seguir fent el ridícul davant les institucions i els actors polítics europeus, no importa gaire que una majoria substantiva dels ciutadans de Catalunya segueixi desconnectada racionalment i emotivament de l'Estat. El que importa no és resoldre un problema, sinó simplement reprimir uns líders amb majoria parlamentària que han rebutjat una unitat estatal considerada lògicament innegable i políticament inqüestionable.

L'argument que la legalitat s'ha de complir acostuma a ser correcte en abstracte. Tanmateix, quan parlem en concret, no de la legalitat sinó d'aquesta legalitat, les coses

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA, UPF

Seria un error tant per motius de fons com estratègics que l'independentisme es negués a explorar la via de la negociació i el diàleg

canvien. Per què? Doncs perquè precisament aquesta legalitat –que no es pot reformar en termes pràctics d'una manera consensuada entre majories i minories nacionals– és bona part del problema (sobretot tal com la interpreta el *deep state* polític i judicial).

El catalanisme polític dels segles XIX i XX no era majoritàriament independentista. Ara ho és. Només aquest fet hauria de fer reflexionar els actors i institucions de l'Estat sobre les seves causes i conseqüències, encara que només fos per entendre què està passant. Però la cultura nacionalista espanyola –versions conservadora, jacobina, o una barreja de les dues– actua com una llosa que ho impedeix.

I quasi per una qüestió merament lògica ens trobem que l'unilateralisme de l'Estat arrossega el catalanisme al seu propi unilateralisme. Tot es remunta al procés de reforma de l'Estatut (recollida de signatures del PP, recurs i sentència del TC del 2010, etc.). Si no hi ha ponts pràctics el que passa a cada riba no pot ser més que unilateral.

Em refereixo a ponts reals, no a ponts retòrics que només estan dibuixats, es diu, en un plànol que de moment sembla que està en blanc. En aquesta situació, ¿val la pena que des de les institucions catalanes s'entri en una lògica de "diàleg i negociació" amb l'actual govern del PSOE? Doncs crec que sí. I ho crec malgrat que l'actitud racional d'entrada no pot ser més que la d'un escepticisme tan gran com la suma de

Piró, Montaigne i Hume junts. Un escepticisme que no afecta només un improbable resultat final, sinó el simple fet que s'estableixi un llençatge i una agenda compartides. Les paraules sovint són les mateixes, però els conceptes i la interpretació dels valors que les acompanyen no ho són. De fet, hi ha solucions institucionals en la política comparada de les democràcies plurinacionals, però cal voler incloure-les a l'agenda de negociació.

Tanmateix, crec que seria un error tant per motius de fons com estratègics que l'independentisme es negués a explorar aquesta via. Crec que cal esgotar el camí d'una comissió "bilateral" malgrat que no es vegi a l'horitzó del PSOE ni els elements intel·lectuals i analítics adequats, ni una situació de fortalesa parlamentària, ni la voluntat de plantejar solucions al problema de fons, que no és un problema català, sinó espanyol. Que una negociació hagi fracassat sempre és diferent de no saber què passa perquè no s'ha portat a terme.

El primer pas, el d'oferir un model de reconeixement i acomodació política per a Catalunya, li correspon al govern central. Mentre aquest model no hi sigui, tot sonarà a una mera estratègia de guanyar temps pensada per a altres objectius del partit socialista. Tanmateix, aquí ressorgeix inevitablement el tema dels presos i dels judicis. En aquestes condicions no pot fer-se cap negociació que mereixi aquest nom. Manquen estadistes en el govern central. Estadistes recolzats en ponts sòlids que no semblen possibles sense una intervenció internacional solvent. Avui hi ha massa riure per a ponts tan precaris.